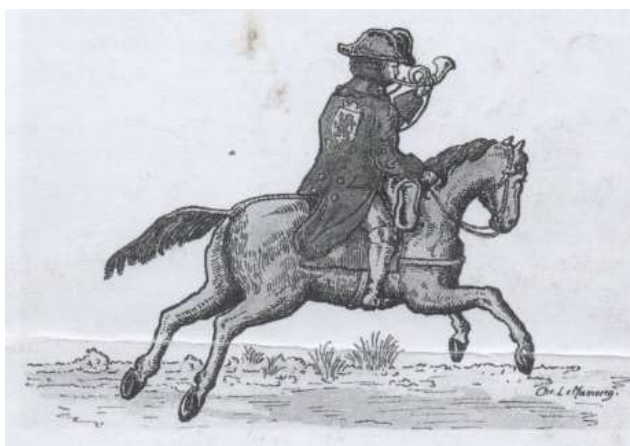

Postmerken volgens PEP deel 1

Na mijn interesse in postzegels kwamen stempels op zegels en daarna kwamen de brieven met stempels om te eindigen in mijn huidige hobby de voorfilatelie. Zeg je voorfilatelie dan wordt je lid van Po&Po. Deze vereniging heeft over de voorfilatelie veel kennis in hun midden. Een werkgroep heeft ter gelegenheid van hun zestigjarig bestaan een boek uitgebracht waarin van elke plaats een opsomming gegeven wordt van alle postmerken tot 1871 die bekend zijn van die betreffende plaats. Dit boek PEP (Postmerken & Postinrichtingen in Nederland tot 1871) kon worden samengesteld dankzij een erfenis die de vereniging ontving van oud lid J.W.F. Bunge uit Nijmegen. De PEP kent 111 verschillende postmerken welke zijn gebruikt in de Nederlandse voorfilatelie. Heel belangrijk is de indeling die gebruikt is bij de postmerken, van aantekeningen van briefschrijver of bode tot perioden welke gerelateerd zijn aan de geschiedenis.

Mijn doel met de opzet van deze presentatie is dat ik aan eenieder die er kennis mee wil maken een zo begrijpbaar beeld schets van de vele postmerken met voorbeelden en omschrijvingen, ongefrankeerd en gefrankeerd en in de betreffende geschiedkundige perioden. Mijn leidraad daarbij is de postmerkenlijst van PEP deel 1. Op de volgende pagina's staat deze postmerkenlijst met verwijzing naar paginanummering van de postmerken welke zijn opgenomen. Deze is niet volledig alleen al om het eenvoudige feit dat ik nog niet alle postmerken heb kunnen bemachtigen. Jawel er zijn postmerken waarvan er slechts enkele bestaan en waardoor je blijft zoeken naar die ene (of een verbetering van een mindere brief) waarmee je verzameling waardevoller wordt.

Ik hoop dat ik met deze presentatie mensen geïnteresseerd krijg in voorfilatelie en hen hiermee voorbeelden kan geven om een keuze te maken om uw verzameling op te zetten.

111 De indeling van postmerken volgens PEP deel I			
41 de postmerkno met een * zijn plaatsgebonden			
76,6%	37%	Postmerkenlijst voor catalogusdeel A	
85	A Aanwijzing afzender of bode		
blad no	aanwezig	Postmerk	Korteweg-no
		ONGEFrankeerd	
		1 x Bm	K223-224 Bodemerk, geschreven of gestempeld
		2 x Ct	- Cito brieven, een verzoek van de afzender zonder aanduiding van dubbel port. Bv:cito, citisseme, met haast
		3 Dpt	I.D. Afzender vraagt de adressant dubbel port te geven bij bestelling voor een bepaalde tijd.
		4 x Exp	- Per expresse, ook per estafette.
		5 x Gb	- Aanwijzing voor een gelegenheidsbode. Bv met vriend; per amise.
		6 x L	I.A. Afzender vraagt de bode te betalen. Er staat geen bedrag bij. Tot 1700.
		7 Lb	I.B. Afzender vraagt de adressant een genoemd bedrag te betalen. Tot 1660,
		8 x Pt	I.C. Afzender vraagt adressant het vastgestelde port te willen voldoen. Staat vaak linksonder: port; p; pt.
		9 x Hm	- Herkomstmerk, een geschreven of gestempelde (verkorte) plaatsnaam.
		10 x Kb	K hoofdstuk 7 Kasteleinsbrief; de afzender heeft op de brief notitie gemaakt voor de postdienst. Brief loopt via meerdere diensten.
		11 x R	I.F. Aangetekende brieven. Vaak met een registrummer op de brief. Bv gekruiste lijnen
FRANCO VERZONDEN			
12 x	Dfr	-	Gefrankeerd tot wisselpunt; deelpost, bovenport.
13 x	Fr	I.E.	De afzender deelt aan de adressant mee, dat het porto betaald is.
B1 Postale merken van primaire kantoren, Postkantoren			
Periode 1: Voor 1811			
ONGEFrankeerd voor 1811			
14 x	1	K1	Geschreven (verkorte) plaatsnaam, met inkt, potlood of krijt. Voorbeeld <i>Alph, Haag, gorkom</i>
15 x	2a*	K2	Route-portstempel met de letter H Amsterdam
16 x	2b*	K3	Route-portstempel met de letter R Amsterdam
17 ?	2c*	K12	Portstempel zonder herkomstletter Amsterdam (PP in rond posthoorn)
18 ?	2d*	K4	Route-portstempel met de letter D Amsterdam (D in rond posthoorn met wapen Adam)
19 x	2e*	K14	Route-portstempel met de letter T/ATP Amsterdam
20	2f*	K14	Route-portstempel, franco naar Texel Amsterdam
21	2g*	K18	Stempel franco bij Texelse Post, T 3 S Amsterdam
22 x	2f*	K215, 215a	Portstempel voor Zeeuwse Post Amsterdam
23 x	2g*	K9	Routestempel met de letters HP of Z Amsterdam
24 ?	2h*	K8/8a	Routestempel van de Hamburger Post, HP Amsterdam
25 ?	2i*	-	Transit-routemerk, naar Engeland A P A Amsterdam
26 x	2j*	K5	Algemeen 3 S (stuiver stempel 1807-1811) Amsterdam
27 x	2k*	K6	Route-portstempel met de letter A Rotterdam
28 ?	3*	K16-16	Stempel P.C. Van de bestelmeester in Middelburg
29 x	4*	K18A	Bestelloonstempel, 1/2 of 1 in cirkel van Middelburg
30 x	5	K15	Naamstempel met hoofdletters (voor 1809)
31 x	6	K16	Omrand vertrekstempel (rond, ovaal of met kader)
32 x	7	K17	Naamstempel in schrijffletters
33 x	8	K19	Tractaat- of Massonstempel, vanaf 1809
FRANCO VERZONDEN VOOR 1811			
34 x	9	K20	Stempel P.P. Voor franco verzonden brieven naar Frankrijk vanaf 1 aug 1809.
Periode 2: De Franse posterijen in de Nederlanden			
ONGEFrankeerd 1811-1813			
35 x	10	K21	Departementstempel voor ongefrankeerde brieven
FRANCO VERZONDEN (P,----P.) 1811-1813			
36 x	11	K22, K23	Departementstempel voor franco verzonden brieven.
AFGESCHREVEN 1811-1813			
37 x	12	K24, K25	Departementstempel Déboursé
Periode 3: Onafhankelijk Nederland 1813-1830			
Het Koninkrijk der Verenigde Nederlanden 1815-1830			
Het Koninkrijk der Nederlanden 1830-1850, waarbij de Belgische bezetting 1830-1839			
ONGEFrankeerd 1813-1850			
38 x	08v	K19	Tractaat- of Massonstempel, vanaf 1813
39	10v	K21	Departementstempel, vervolggebruik na 1813
40 x	10zn	K21zn	Departementstempel, zonder nummer na 1813 (gekapt)
41 x	13	K27	Nieuwe naamstempel 1814-1829, met schrevenletters.
42 ?	14*	K28	Datumstempel, voorlopers
43 x	15	K29	Datumstempel met de maand in letters, vanaf 1829
44 x	16	K42	Datumstempel met de maand in cijfers vanaf 1836
45 x	17a*	K36	Datumstempel, dubbelrings met versiering vanaf 1832 (Belgie)
46 x	17b*	K36a, b	Datumstempel, dubbelrings zonder versiering vanaf 1836 (Belgie)
FRANCO VERZONDEN 1813-1850			
47	11v	K22, K23	Departementstempel, vervolggebruik na 1813
48 x	11zn	K22zn, K23zn	Departementstempel, gefrankeerd zonder nummer
49 x	18	K30Av	Francostempel met gevorkte letter A, (Av), vanaf 1814
50 x	18zk	K33Av	Francostempel Av, zonder kantoornaam (gekapt), vanaf 1829
51 x	19	K30A	Francostempel met de normale letter A, (A), vanaf 1815
52 x	19zk	K33A	Francostempel A, zonder kantoornaam (gekapt), vanaf 1829
53 x	20	K32	Francostempel met schrijffletters
54 x	20a*	K31	Francostempel, afwijkende modellen
55 x	21	K33	Francostempel met hoofdletters, nieuw, zonder kantoornaam, na 1850 (ook hulpkantoren)
56 x	21a*	K54	Franco-rondstempel, Amsterdam, 1833-1839
	*		Half rond-francostempel zonder jaartal (zie verder type 30)
AFGESCHREVEN 1813-1850			
57 x	12v	K24	Departementstempel Déboursé, vervolggebruik na 1813
58	12zn	K24zn	Departementstempel Déboursé, zonder nummer
59 x	22a	K34	Stempel Déboursé, 2 regels, met kantoornaam onder

60	x	22b	K34a	Stempel Déboursé, 2 regels, geen accent op de eerste 'e'
61		22c*	K35	Stempel Déboursé, 2 regels, met kantoor naam boven

Periode : 1850-1871 en eventueel erna*ONGEFRANKEERD 1850-1871*

62	x	23	K43	Datumstempel met schreefletters en gebogen jaartal
63	x	24	K44	Datumstempel met schreefletters en recht jaartal
64	x	25	K45	Datumstempel met schreefloze letters en recht jaartal
65	x	26	K47	Datumstempel eerste stempel met uur aanduiding
66	x	27a*	K48, K49, K49a	Datumstempel proef, kleinere modellen 1864
67	x	27b*	K51, K52, K53	1-Letter en 2-Letterstempel, proefmodellen, 1865-1866
68	x	28/34zf	K50	Takjesstempel en Pseudo-Takjesstempel (het franco deel eraf geschroefd)
69	x	29	K53a, 53b	2-Letterstempel

FRANCO VERZONDEN 1838-1871

70	x	30	K55	Halfond-francostempel, type A, met schreefletters, zonder jaartal
71	x	31	K56	Halfond-francostempel, type B, met schreefletters, met jaartal
72	x	32	K57	Halfond-francostempel, type C, met schreefloze letters, met jaartal
73	x	33	K58	Franco-kader
74	x	34	K59	Franco-takje
75	x	35	K60	Franco Punt- of Nummerstempel

B2 Postale merken secundaire kantorenVoor 1803 Entrepotes, posthouderijen1803-1811 Onderkantoren, bijkantoren1811-1850 Distributiekantoren, entrepots1850 e.v. Hulpkantoren, bestelhuizen, wisselplaatsen, brievenbussen**Periode 1: Voor 1811**Onderkantoor, bijkantoor, entroposte, posthouderij*ONGEFRANKEERD*

76		36	K1	Geschreven (verkorte) naam, voor 1811 b.v.
77		37	K15	Naamstempel met hoofdletters voor 1811
78	??????	38	K16	Naamstempel met omranding, voor 1811
79	x	39	-	Reserve

Periode 2 en 3: De Franse tijd en Nederland tot 1850Distributiekantoren, entrepots, wisselplaats

80	x	40	K41	Geschreven (verkorte) naam
81	x	41	K41	Naamstempel
82	x	42	K41	Enkelring stempel
83	x	43	K41	Dubbelring stempel
84	x	44	K41	Ovaalstempel
85	x	45	K41	Quarterstempel
86	x	46*	K38, 38a	Stempel SR plattelandspost Limburg
87		47*	K39, 39a	Stempel CA plattelandspost Limburg
88	x	48*	K40, 40a	Stempel (brieven)busletter(s) plattelandspost Limburg

Periode 4: Na 1850Hulpkantoor, bestelhuis, brievenbusmerkDistributiekantoren, entrepots, wisselplaatsen

89	x	49	K61	Naamstempel met schreefletters
90	x	50a	K41v	Naamstempel, vervolggebruik distributiestempel
91		50b	K62	Naamstempel, afwijkende 'eigen' modellen
92		50c	-	Geschreven kantoor naam
93	x	51	K63, 64	Naamstempel schreefloze letters
94	x	52	K65, 65a	Gebroken ringstempel, schreefletters, gebogen of recht jaartal
95	x	53	K65b	Gebroken ringstempel, schreefloze letters
96	x	54	K66	Halve-cirkelstempel met schreefletters en gebogen jaartal
97		55	K66a	Halve-cirkelstempel, recht jaartal
98	x	56	K66b	Halve-cirkelstempel, schreefloze letters
99	x	57	K67	Open-Takje-stempel met de naam van het postkantoor
100		58	K68	open-Takje-stempel met de naam van het hulpkantoor

FRANCO VERZONDEN

101		59	K33	Franco-stempel, zie ook bij postkantoren
-----	--	----	-----	--

*ONGEFRANKEERD*Bestelhuis, brievenbus

102	x	60	K74	Geschreven naam van een bestelhuis of brievenbus
103	x	61	K74	Naamstempel van een bestelhuis
104		62	K74	Rond- of Ovaalstempel van een bestelhuis
105	x	63	K74	Kader-stempel van een bestelhuis

C3 Portvrijdom

106	x	pvd.<1811		Portvrijdom voor 1811 (Korteweg blz 235-236)
107		pvd. Div.	K201-209	Portvrijdom diverse overheidsdiensten na 1810
108	x	pvd.JP	K201-209	Portvrijdom justitie en politie na 1810
109		pvd.KH	K192-192	Portvrijdom voor vorsten, Koninklijk Huis
110	x	pvd.Min.	K198-200	Portvrijdom ministers / departementen na 1810
111	x	pvd.PG	K201-209	Portvrijdom regionaal en lokaal bestuur na 1810
112		pvd.Post	K193-197	Portvrijdom posten

Deel A. Aanwijzing afzender of bode.

K223-224

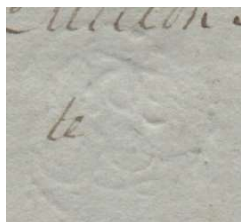
Postmerk Bm

Ongefrankeerd

Bodemerk, geschreven of gestempeld**Het Département Des Bouches de l'Escout (Département van de monden van de Schelde).**

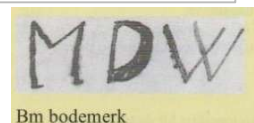
Vanaf 1 augustus 1809 worden de brieven van en naar Zeeland niet meer ongesorteerd naar Steenberg en gezonden, maar rechtstreeks in gesloten malen van en naar Goes, Middelburg, Tholen, Veere en Zierikzee (Vlissingen was intussen per 11 november 1807 afgestaan aan Frankrijk) Steenberg kreeg voorgeschreven hoeneen en ander diende te gebeuren. Er veranderde ook nog iets in de postroute Lage Zwaluwe gaat als verwisselkantoor de plaats van Moerdijk overnemen. De Engelse bezetting van Walcheren eind juli 1809 zorgt nog even voor verstoring van het postvervoer. Op zondag 30 juli 1809 vond de landing bij Vrouwenpolder plaats. De Engelse troepen bezetten reeds op 31 juli het onverdedigde Middelburg en op 1 augustus Veere. Daarna trokken ze meteen door naar het Sloe, fort Rammekens en Vlissingen. De belegering van Vlissingen eindigde op 15 augustus, na een hevig bombardement, met de overgave van het Franse garnizoen. De Landpostverbinding van het Sloe naar Zuid Beveland richting Antwerpen. Bij fort Bathwerd echter op 24 augustus besloten de opmars niet verder door te zetten. De troepen trokken zich terug op Walcheren. Op 5 september was Zuid Bevelanden ontruimd en kon Goes weer gebruik maken van de Landpostroute. Na het vertrek van de laatste Engelse troepen op 25 en 26 december werd ook voor de Walcherse steden de Landpostroute weer hersteld. Bij proclamatie van 27 december 1809 woedt Walcheren ingelijfd bij Frankrijk. Dit geeft voor de post weinig of geen beletsel, omdat al op 16 maart 1810 bij traktaat de rest van Zeeland volgt en niet lang daarna geheel het Koninkrijk Holland. Ook gedurende de Franse inlijving blijft de Landpostroute volledig functioneren. De hier getoonde brief van Noordgouwe naar Zierikzee kwam van en ging naar een plaats welke op Schouwen Duiveland lagen. Zierikzee maakte weliswaardeel uit van de Landpostroute, maar deze eindigde daar. Om brieven te bezorgen op het eiland was er een bodenloop van Zierikzee naar Brouwershaven, welke over Noordgouwe liep.

Postmerk Bm is meestal een notitie van de bode zelf of door een tweede bode voor het vervolgtraject. Soms werd de naam voluit geschreven zoals door Michel de Wilde. Het was vaak een afkorting van voor en achternaam of ook wel een paraaf. Het gaat hier meestal om stadsboden met een vergunning van het stadsbestuur.

Bodemerk dmv
droogstempel met
monogram PT (PEP1
9137-aa01).

Het bekende bodemerk van Michiel de
Wilde uit Zierikzee PEP1 **9130-bm04**

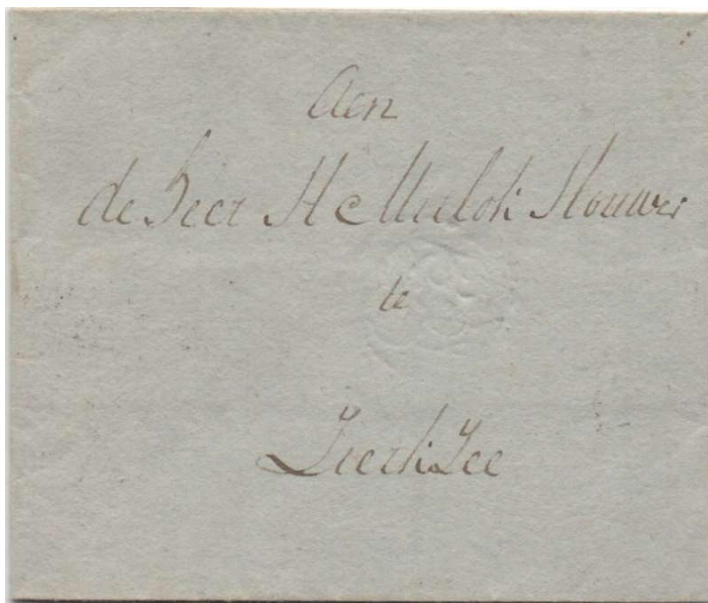

Bm bodemerk

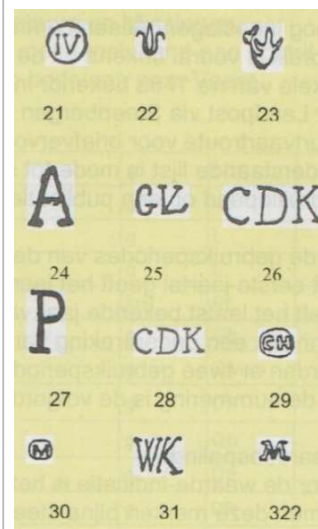
Op de achterzijde van de brief staat een Portvrijdomstempel het
zogenaaide adelaarsstempel van de burgemeester van Noordgouwe.
Tekst in de stempel "Maire de Noordgouwe * Bouches de l' Escout".

brief van 20 mei 1812 van Noordgouwe naar Zierikzee.

Bodestempels op
Middelburgse brieven van
en naar Amsterdam vanaf
ca 1690 tot 1792. Deze
bodestempels zijn van een
Amsterdamse of
Middelburgse
koopmansbode op de
beurtvaartroute
Middelburg-Rotterdam-
Amsterdam. Bij Po&Po zijn
publicaties over de
bodestempels aan de
hand van Kees de Baar. De
afbeelding rechts is een
deel van de bodemerken
welke zijn opgenomen in
deel 1 van PEP1 van
Po&Po.

Deel A. Aanwijzing afzender of bode.

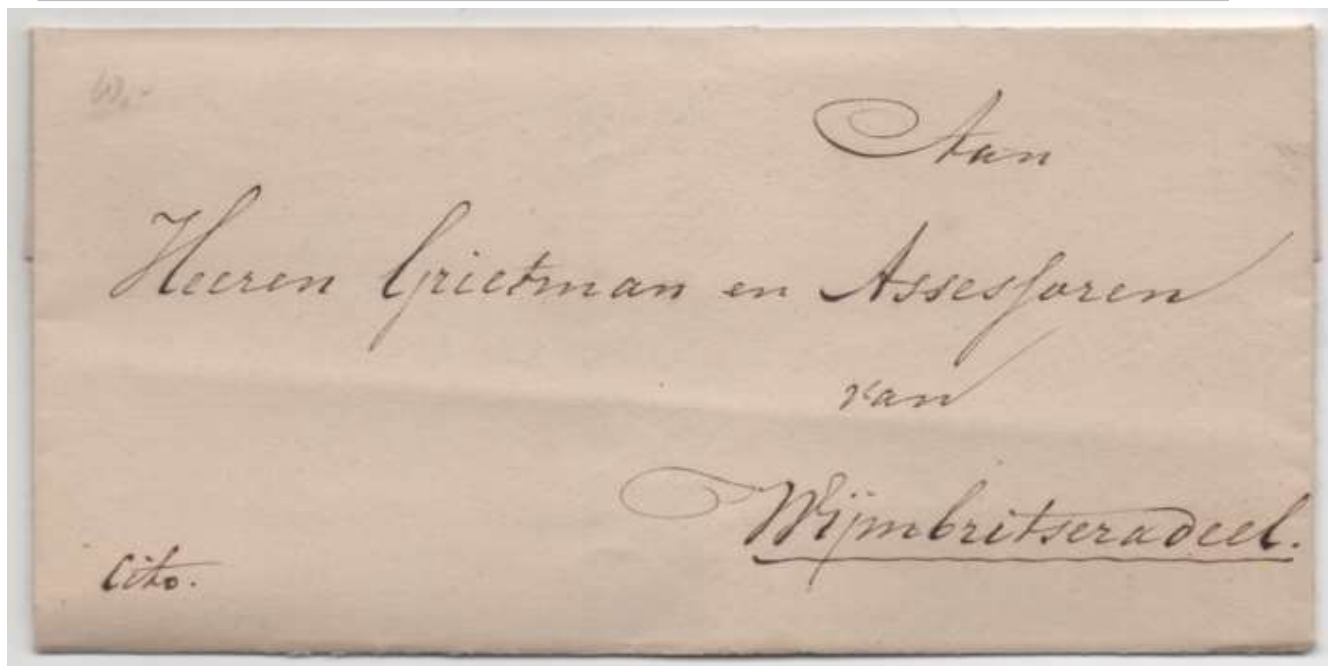
Postmerk Ct

Ongefrankeerd

Cito brieven, een verzoek van de afzender zonder aanduiding van dubbel port.

Bv:cito, citisseme, met haast

Briefomslag aan de Heeren Grietman en Assessoren van Wijmbritseradeel met verzoek: *cito*.

Lakzegel op achterzijde briefomslag.

Op Cito brieven staan diverse aantekeningen die aangeven dat de brief extra snel bezorgt moet worden.

Enkele voorbeelden van postmerk Ct:

10390aa02 Ooltgensplaat "cito cito cito"
10170aa13 's-Gravenhage "cito cito cito"
10070aa04 Brielle "Cito Cito Expresse"
9090aa01 Hulst "Cito Cito te bestellen den 11 july"
6010aa16 Alkmaar "ter stond bestelt..."
3045aa01 Farnsum "Deze moet dadelijk met eenen bode bij aankomst besteld worden"
1290aa02 Workum "Cito citisseme"
1228aa01 Rinsemegeest "Voor al ten eersten bezorgen"
1170aa02 Leeuwarden "cito cito aan de stadsbode".

Deel A. Aanwijzing afzender of bode.

Postmerk Exp

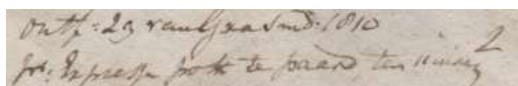
Ongefrankeerd

Postmerk Exp. Per expresse, ook per estafette.

Brief 1810 naar Klundert met postmerk Exp.

Deze brief per expresse is niet met de gewone dagelijkse postdienst meegegaan. De afzender heeft een bode "als expresse te paard" met alleen deze brief op pad gestuurd hetgeen erg duur was. 1 juni 1810 was het einde van het koninkrijk Holland door inlijving door de Fransen. De brief is verstuurd door de Landdrost van Brabant (vanuit Den Bosch) op 29 april 1810. Al op 6 maart 1810 werd het land ten zuiden van Maas en Waal aan Frankrijk afgestaan. Dit was ook het einde van de paardenposterij welke normaliter de expresse zendingen deed. Waarschijnlijk is deze expresse per paard in de nadagen van deze paardenposterij vervoerd.

Aantekening op voorzijde brief:
"ontf. 29 van grasmaand 1810 per
expresse post te paard ten 11 uuren"
dit is vlgs PEP1- 5220-aa01 Klundert.

Enkele voorbeelden van postmerk Exp:

- 0120aa02 Meppel "De expresse is betaalt"
- 0150aa01 Smilde "de Maire en 1/5 tot de Expresse te paard".
- 9070aa02 Goes "per expresse
- 9070aa02 Goes "per expresse
- 4180aa07 Roermond "Deses expresses vyer schellingen"
- 5130aa01 Geertruidenberg "P estafette koningsdienst".
expresse"
- 6260aa01 Purmerend "P. Expresse"
- 9180aa04 Sluis "per expresse met poortij uitgezonden".

Deel A. Aanwijzing afzender of bode.

Postmerk Gb

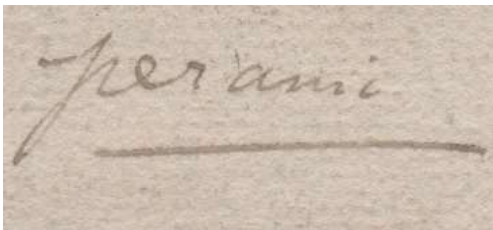
Ongefrankeerd

Postmerk Gb Aanwijzing voor een gelegenheidsbode. Bv met vriend; per amise.

Toch geeft deze brief twijfel. Aangegeven op de brief "per ami". Echter ook zien we een blauwe 3 in krijt op de brief. Waarom blauw is niet duidelijk, in rood krijt aangegeven te betalen port is normaal. Is het een aantekening gemaakt door een schipper misschien? Dus mogelijk is de aangegeven port gelegen in het feit dat de vriend toch niet het gehele traject heeft gemaakt of kunnen maken.

Enkele voorbeelden van postmerk GB:

9130aa09 Middelburg "per amis die godt bewaere"
8180aa01 Utrecht "mitten bode"
7080aa02 Deventer "met de Twentse bode"
5190aa02 's-Hertogenbosch "p amij"
4260aa01 Venlo "onser statboede"
4180aa06 Roermond "service commis van financien"
2475aa01 Ubbergen "het antwoord met de bode terug"
2460aa01 Tiel "amice manu" (= met vriendenhand).

Tekst op brief rechts onder geschreven door de afzender : per ami.

Brief 22 juli 1833 van Vlissingen naar 's-Gravenhage.

Deel A. Aanwijzing afzender of bode.

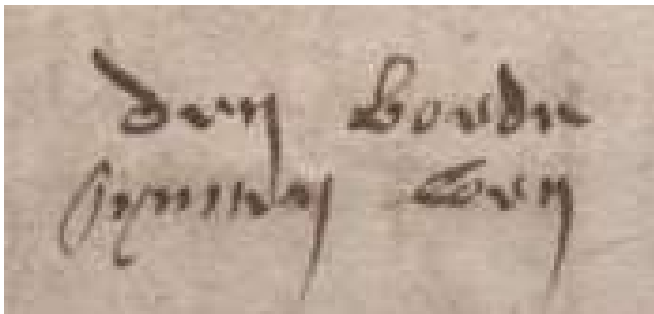
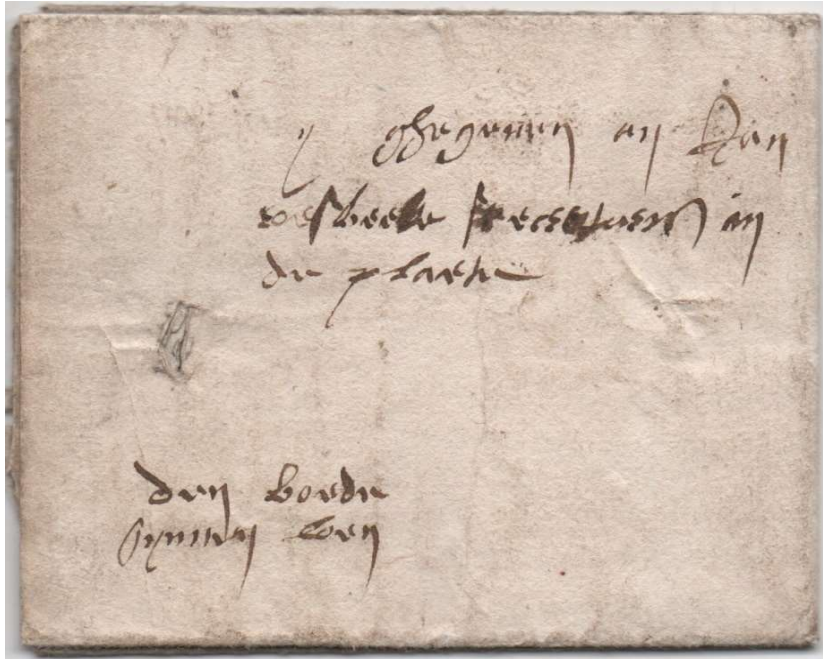
K, I.A.

Postmerk L

Ongefrankeerd

Postmerk L: Afzender vraagt de bode te betalen. Er staat geen bedrag bij. Tot 1700.

Vouwbrief met geschreven tekst "den bode zijnen loon" .

Tekst op voorzijde brief links onder :
"den Boden zijnen loon" .

Enkele voorbeelden van postmerk L:

- 1030-aa02 Bolsward "Loondt"
- 1170-aa02 Leeuwarden "Dy bode sy loon"
- 2342-aa01 Het Loo "Loont den bode"
- 3060-aa01 Groningen "De Boode sijn loon"
- 4180-aa04 Roermond "brenger sijn loon"
- 5190-aa01 's-Hertogenbosch "dy boode syn loon"
- 6010-aa01 Alkmaar "de bode syn loon"
- 6090-aa02 Enkhuizen "Londt den brenger"
- 6150-aa02 Hoorn "die bood zijn loon".

Deel A. Aanwijzing afzender of bode.

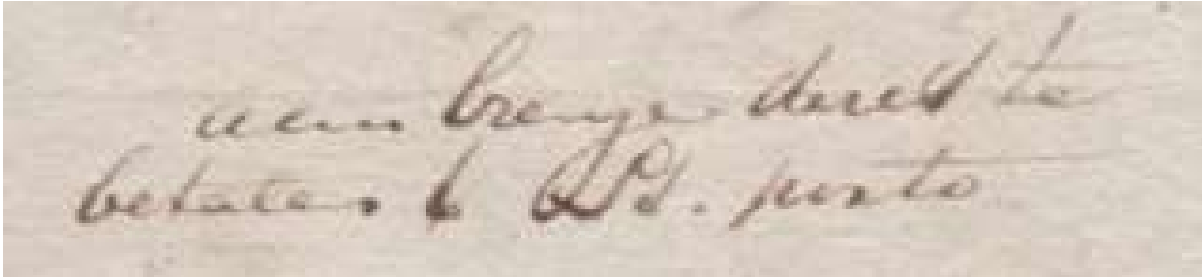
K, I.C.

Postmerk Pt

Ongefrankeerd

Postmerk Pt: Afzender vraagt adressant het vastgestelde port te willen voldoen..

Staat vaak linksonder: port; p; pt

Tekst van afzender: "aan bringer dezes te betalen 6 st. porto".

Enkele voorbeelden van postmerk Pt:

6010-aa07 Alkmaar "port"

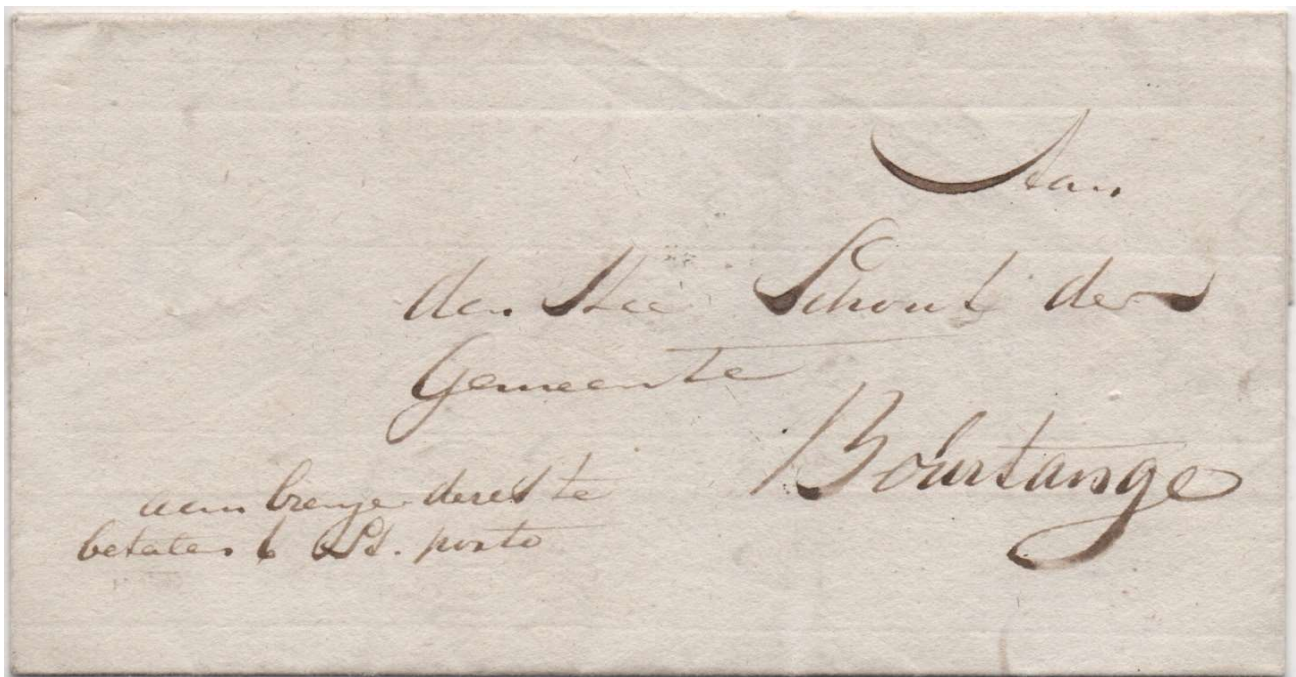
6020-aa02 Amsterdam "Poort"

9090-aa02 Hulst "Pt hulst"

10170-aa05 's=Gravenhage "Port en Recepta prima aprilis 1583 via Middelburg"

10270-aa30 Leiden "Pt".

Brief 10 april 1814 met Circulaire No 149 van de schout der gemeente Oude Pekela naar Bourtange met geschreven "aan bringer dezes te betalen 6 st. porto".

Deel A. Aanwijzing afzender of bode.

Postmerk Hm

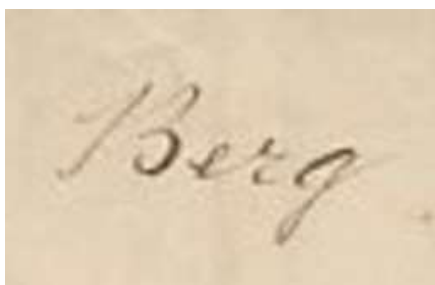
Ongefrankeerd

Postmerk Hm; Herkomstmerk, een geschreven op gestempelde (verkorte) plaatsnaam

Van de afzender, bode, een afzendend of ontvangend postkantoor of wisselpunt.

Vooraf uit de Zuidelijke Nederlanden is het gebruik van voor 1811 bekend.

Brief van Bergeijk naar Deventer 1842.

Het herkomstmerk van Bergeijk de geschreven afkorting Berg zoals gebruikt en bekend in 1842.

Een herkomstmerk zijn aantekeningen van de afzender om aan te geven van waar de brief is verzonden. Dit gebeurt normaliter door het expeditiekantoor of een bode dan is dat een geschreven (verkorte) plaatsnaam en valt dit onder postmerk 1.

Enkele herkomstmerken die bekend zijn:

0066-aa01 Emsch (van Emmerschans)
0129-aa01 paaterwolde (van Paterswold)
1010-aa01 Akkrum
1020-aa01 Posterland
1062-aa01 Burum
1120-aa01 HN (van Heerenveen)
1140-aa01 Irnsum
1237-aa01 Sloten
1245-aa01 Stavoren
2070-aa01 B; Borculo
2240-aa01 Gdr (van Gendringen)
2270-aa01 Hattum
2342-aa02 L ; Loo: Lo (van het LOO)
2501-aa01 Derck van Keppel; van Vaarenwolde (Verwolde)
2540-aa01 LB (geschreven van Wijchen)
2540-aa02 Wyn N M; Wgn (van Wijchen).

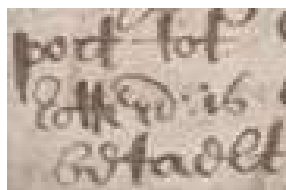
K hoofdstuk 7

Postmerk Kb

Ongefrankeerd

Postmerk Kb staat voor Kasteleinsbrief. De afzender heeft een notitie gemaakt voor de postdienst(en) omdat de brief voor bestemming via meerdere diensten of bodes loopt.

Brief van 10 november 1665 van 's-Gravenhage naar Ooltgensplaat.

De brief bevat tevens het postmerk Dfr door vermelding "port tot Rotterdam is betaelt".

De brief bevat tevens het postmerk Ct door de vermelding *Cito Cito*.

Zeer waarschijnlijk is de brief van 's-Gravenhage door bode te paard Adolf Borrebagh naar Rotterdam gebracht.* Op de brief staat vermeld : "Port tot Rotterdam is betaelt". Dit is het loon voor de bode te paard. De brief wordt door de bode afgegeven aan de kastelein van *In't Plaetse scip nabij de Koorenbeurs tot Rotterdam. Om voort te bestellen aan den d'Heer Herman Hagen Schout in Ooltgensplate*. De kastelein zorgt dat de brief wordt afgegeven aan de schipper naar Ooltgensplaat . De schipper neemt brief mee en bezorgt hem bij geadresseerde nadat deze de schipper heeft betaalt voor het vervoer per boot vanaf Rotterdam.

* Zie hiervoor het boek "Het postwezen van 's-Gravenhage" door W.J.M. Benschop blz 132).

Enkele voorbeelden van postmerk Kb:

- 1160aa01 Kollemer Tolhek "Munster af te geven bij het Collemer Tolhek"
- 2040aa02 Arnhem "af te geven aan den Tol"
- 2080aa04 Brummen "Af te geven aan de herberg de Vos te Brummen"
- 2180aa01 Ede "af te geven in de posthoorn te Ede"
- 2460aa02 Tiel "Te bestellen in de witte Valk-Herberg aan de haven aan Boudewijn Bouts"
- 2501aa03 Verwolde "Af te geven bij de richter Weinink te Zutphen versook ten spoedigste te bestellen".

I.F.

Postmerk R

Ongefrankeerd

Postmerk R. Aangetekende brieven. Vaak met registernummer op de brief.

Brief van 20 mei 1805 van Maastricht naar Roermond. Volgens de wet van 1 mei 1802 geldt voor een enkele brief beneden 6 gram en een afgelegde afstand beneden de 100 km een port van 2 décime. Brieven van 6 tot 8 gram kosten 1 décime extra. Het hier vermelde bedrag van 3 décime zou dus denk je in eerste instantie betrekking hebben op de opgelegde port voor de brief, maar is dat echt zo?

De brief is gestempeld met het stempel 95 MAESTRICHT, het vertrek c.q. Departementstempel in zwart toegepast (K21 afmeting 38x8,5 mm). De gebruiksperiode van het stempel lag tussen 1802 en 1807. Omdat de postbode het poststuk beoordeelde als afwijkend heeft deze het stuk anders behandeld dan elke andere standaard brief. Waarschijnlijk heeft de beambte geldspeciën in de brief gevoeld. Een juiste waarneming van de postbeambte want er wordt in de brief namelijk geschreven dat er een kwart kroon wordt meegezonden omdat zij de onkosten voor de burgemeester wil vergoeden. Zij vraagt hem namelijk met spoed haar doopbrief te willen ontvangen welke zij nodig heeft omdat zij wil gaan trouwen.

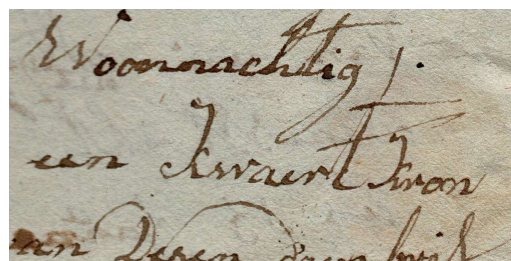
Met welke regels heeft de postbeambte te maken.

Volgens de Generale Instructie der Posterijen (uit de Franse periode) mocht volgens :

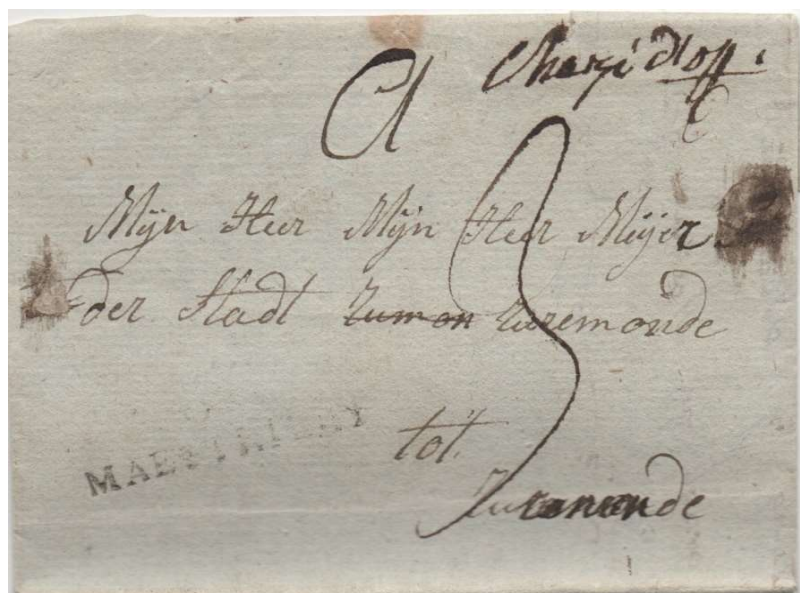
- artikel 15 Aangetekende brieven betalen dubbel port.
- artikel 65 (en art. 172) alle brieven welke geldspeciën of kleinoden schijnen te behelzen en niet zijn aangegeven, moeten d'office aangetekend worden.
- artikel 173 Alle zorg en formaliteiten, die voorschreven zijn ten opzichte van gevorderde aantekeningen, moeten ook in acht worden genomen ten aanzien van brieven en pakketten, welke d'office worden aangetekend, maar deze moeten alleen het enkel port gecarceerd worden. Men stelt boven op het adres (recommande) aangetekend d'office
- artikel 234 Het recht van contraseing of vrijstelling geeft geen grond om eenig geld te verzenden of te ontvangen zonder betaling van port.

Er is geconstateerd dat brief geld bevat. Volgens art 234 geeft de vrijstelling van port (in dit geval dus voor een brief aan de burgemeester) geen recht op vrijstelling van port.

Dus wordt het enkelvoudig port genoteerd op de brief en wordt er rechtsboven geschreven : Charge d'off (in de betekenis van in rekening te brengen).

Passage uit brief waar melding wordt gemaakt van de ingesloten kwart kroon.

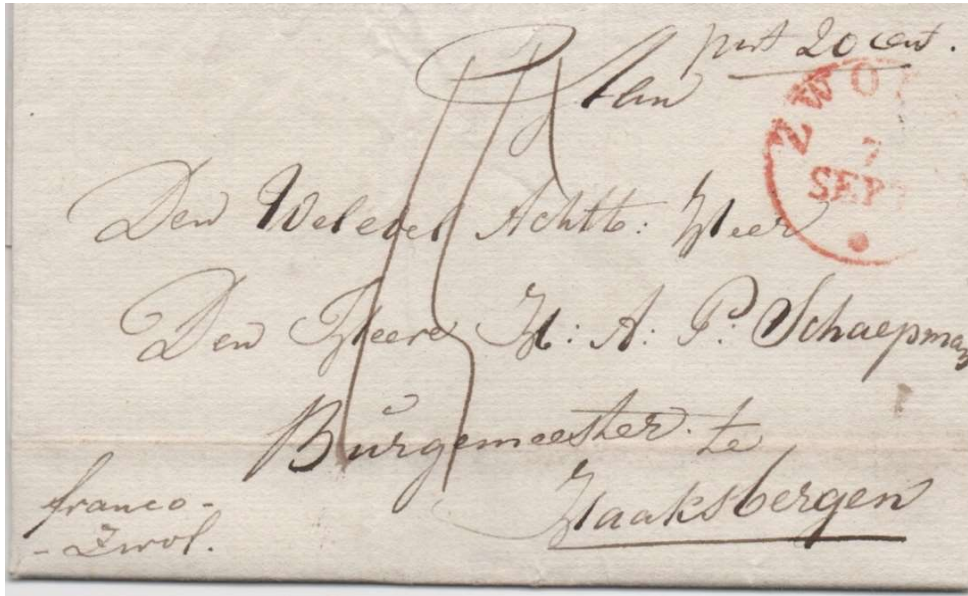
Deel A. Aanwijzing afzender of bode.

Postmerk Dfr

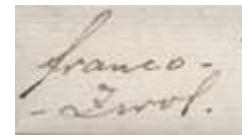
Franco verzonden

Postmerk Dfr. Gefrankeerd tot wisselpunt; deelpost, bovenpost.

Brief 4 september 1834 van Ter Aa naar Haaksbergen.

Brief 4 september 1834 van Ter Aa naar Haaksbergen met deelpost tot Zwolle zie hiervoor de vermelding: *franco Zwol.* Hiervoor is betaalt zoals op brief vermeld: *port 20 cent.*

Enkele voorbeelden van postmerk Dfr:

1030aa01 Bolsward "Port van Bolsward" 1170aa05 Leeuwarden "franco Uijtreght"
4180aa09 Roermond "Fr.Rur.de" of "Fc Ruremonde"
5030aa03 Bergen op Zoom "Port betaelt tot bergen"
5140aa01 Grave "port betaelt tot Amsterdam"
5530aa01 Zevenbergen "port van Zevenbergen"
6106aa01 Groote Keeten "Franco de Keet en van daar den 31 ste December met de Texelse Post medegeven"
6180aa04 Medemblik "Pt van Hoo" (=Hoorn)
6190aa01 Medembikker Tolhek "franco Tolhek"
10510aa08 Rotterdam "port betracht tot Rotterdam".

Deel A. Aanwijzing afzender of bode.

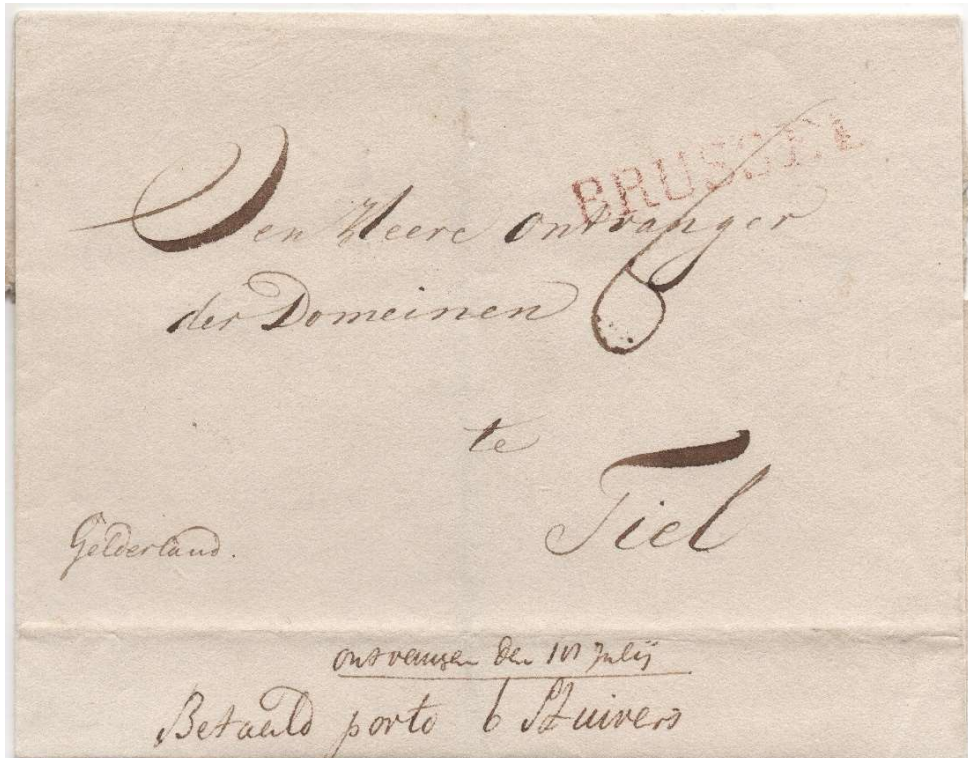
K1

Postmerk Fr

Franco verzonden

Postmerk Fr De afzender deelt aan de adressant mee, dat het porto betaald is.

Brief 18 juli van Brussel naar Tiel.

Afzender
heeft
aangegeven
dat 6
stuivers port
is betaald.
<<<

Postmerk Fr komt weinig voor, PEP kent:

4180-aa06 Francq franca (pvd postmeester)
4260-aa09 Den bode is betaelt
4260-aa11 Franco postmr (pvd postmeester)
5060-aa01 francq (mogelijk vroegst 1570)
5162-aa01 Francq Cito cito cito (dubbel por 1627)
519+0-aa04 Den bode is betaelt
5190-aa05 francq (naar Antwerpen)
6020-aa14 pt is betaelt
9090-aa06 francq
9110-aa01 Francq
10170-aa18 port is betalt
10170-aa22 port betaalt buijten de maale tot Alphen
10270-aa20 Portvrij (zeer vroeg 1640)
10640-aa02 Franck (=vrij naar Leiden).

B1. Postale merken van primaire kantoren, Postkantoren. Periode 1 voor 1811

K1

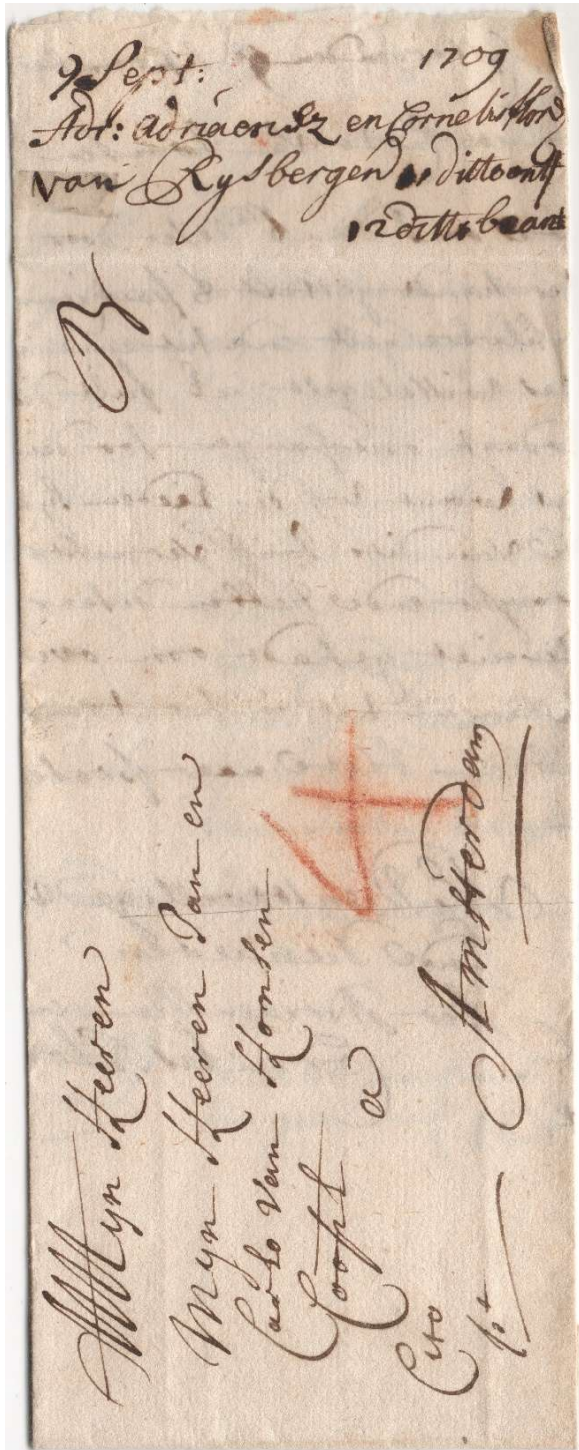
Postmerk 1

Ongefrankeerd voor 1811

Postmerk 1 Geschreven (verkort) plaatsnaam, met inkt, potlood of krijt.

Voorbeeld Alph, Haag, Gorkom

Brief 9 september 1709 van Rijsbergen naar Amsterdam.

Brief verzonden vanuit Rijsbergen
een dorp ten zuidwesten van Breda.

Postmerk 1 geschreven verkorte
plaatsnaam B voor Breda op
achterzijde brief.

< < Port betaalt 4 stuivers zie rode 4.

< < Cito Cito De brief moest snel
verzonden worden.

K2

Adema H1b

V1a, b, c

Postmerk 2a*

Ongefrankeerd voor 1811

Postmerk 2a is het Route-portstempel met de letter H uit Amsterdam

Deze 3 stuiver stempels zijn plaatsgebonden en wel aan Amsterdam, de enigste plaats waar dit stempel is gebruikt. Om de 3 stuiver stempels goed te kunnen plaatsen zijn enkele dingen die je goed moet vastleggen. Allereerst kijk je of de brief gedateerd is. Vervolgens kijk je of in de posthoorn een H (voor post uit 's-Gravenhage H1 t/m H8), een R (voor post uit Rotterdam R1 t/m R12) of een D (voor post uit Delft D1). Om de juiste variant van de 3 stuiver stempel te kunnen vaststellen is het erg handig om de beste catalogus hiervoor te raadplegen. Je moet dan "The First Postage Dues, Hollands "3S" Markings 1667-1811" van Kees Adema te raadplegen. Een handige hulp daarbij zijn de afdrukken in rood van de diverse typen op folie welke over de stempel gelegd kunnen worden voor een juist determineren van het stempel.

Het route portstempel met de letter H zijn brieven vanuit 's-Gravenhage. Dit stempel is alleen gebruikt in Amsterdam. Het stempel is bekend als H3 volgens de studie van Adema.

Brief 9 februari 1687 van 's-Gravenhage naar Amsterdam.

B1. Postale merken van primaire kantoren, Postkantoren. Periode 1 voor 1811

K3

Adema R2

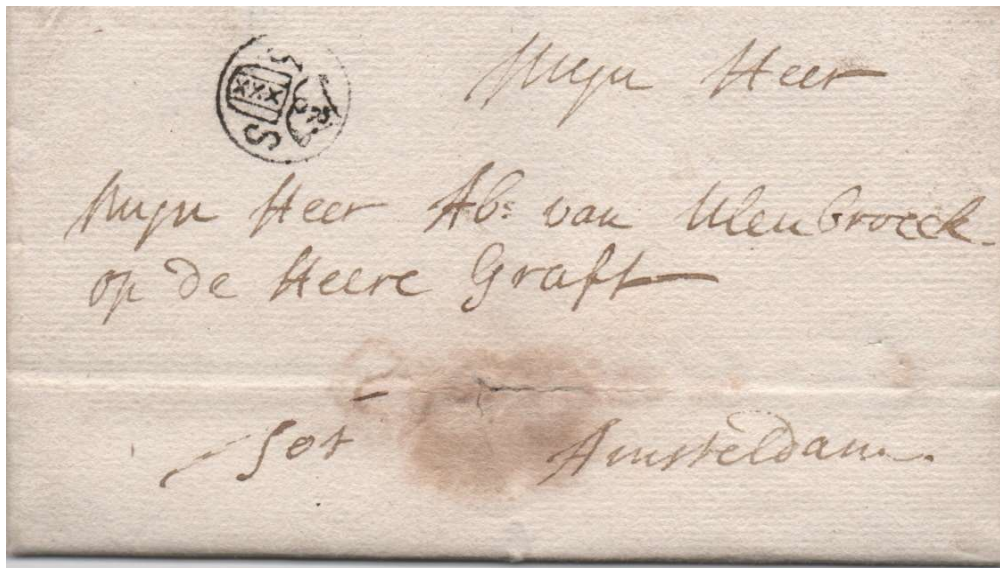
V12, a

Postmerk 2b*

Ongefrankeerd voor 1811

Postmerk 2b is het Route-portstempel met de letter R uit Rotterdam

Brief 16 juli 1694 van Maassluis naar Amsterdam met portroutestempel PEP 1 6020-1.

In het boek *The First Postage Dues, Holland's 3S Markings 1667-1811* van K. Adema staan de eerste portstempels gebruikt in de Nederlanden omschreven. Het waren stempels die in het gewest Holland vanaf 1667 op brieven werden geplaatst. Men noemt deze stempels de drie-stuivers stempel (Vellinga en Korteweg) terwijl de PEP spreekt van de routeportstempels van Amsterdam. Voor de post uit s-Gravenhage stond de letter H in de stempel, voor Rotterdam de letter R, de letters P P voor brieven uit Gouda, de letter D voor brieven uit Delft, de letter T voor brieven van Texel en Vlieland welke later wijzigde in de letters A T P. De PEP kent afhankelijk van de periode het gebruik totaal 31 portstempels.

Het route portstempel met de letter R zijn brieven vanuit Rotterdam. Dit stempel is alleen gebruikt in Amsterdam. Het stempel is bekend als R2 volgens de studie van Adema.

B1. Postale merken van primaire kantoren, Postkantoren. Periode 1 voor 1811

K14

V13

Postmerk 2e

Ongefrankeerd voor 1811

Postmerk 2e Route portstempel met de letters T/ATP Amsterdam

In 1668 kregen Amsterdamse kooplieden toestemming voor een postdienst op de reder= s van Texel en Vlieland. De port bedroeg 6 stuivers per brief. Deze Amsterdamse kooplieden hadden meer postdiensten opgezet met onder meer 's-Gravehage en Rotterdam en hun postdienst plaatste op elke binnenkomende brief een stempel ter herkenning van afkomst en ter bevestiging dat de brief vervoerd was door de eigen postdienst. Op brieven vanuit Texel werd de portstempel van de Texelse post geplaatst. Dit stempel is in gebruik geweest te Amsterdam van 1753 tot 1770 en is een van de 7 in gebruik zijnde stempels voor inkomende post uit Texel daar. Dit is stempel Texel 6 en het stempel heeft als bijzonderheid de parelrand en de letters A, T en P. Dat dit stempel zo mooie en duidelijke is komt omdat dit erg vroeg gebruikt is, namelijk in het eerste jaar van gebruik. Wat wel opvallend is dat deze brief niet van Taxel komt maar vanuit Friesland. De brief afkomstig uit Oostereind (gelegen ten zuidoosten van Wommels). Zeker is dat tussen Friesland en West-Friesland (Noord-Holland) banden waren en dus waren er ook over het water verbindingen die brieven vervoerden en deze brief is dus op dooe mij niet bekende wijze samen met de post uit Texel in Amsterdam geariveerd en heeft hierdoor het portstempel van de Texelse post gekregen.

Brief van 4 maart 1757 van Oostereind naar Amsterdam.

Normaliter is een lakstempel rood, Een zwart lakstempel wordt gebruikt als de verzender in rouw is vanwege een overleden familielid. Het betreffende lakstempel heeft veel sierlijke krullen maar geen ininitialen of namen.

B1. Postale merken van primaire kantoren, Postkantoren. Periode 1 voor 1811

K215/215a

Postmerk 2f*

Ongefrankeerd voor 1811

Postmerk 2f is het Portstempel voor Zeeuwse Post Amsterdam

Brief van 11 januari 1737 van Middelburg naar Amsterdam met portstempel STUY.

Zeeuws stuiverstempel.

Zeeuws vijfstuiverstempel.

Deze brief is met de beurtvaart vanuit Middelburg naar Rotterdam verzonden en vandaar waarschijnlijk per nachtpost doorgestuurd via Alphen naar Amsterdam. Dit is een zogenaamd Zeeuws Stuiverstempel, dit mede door de tekst in de stempel STUY. Dit stempel is PEP 6020-40 en is 20 mm rond. Voor zwaardere brieven moest er 5 stuivers port betaald worden en werd er het vijfstuiverstempel op de brief geplaatst.